

Uden respekt, ingen bevaring

af Jørgen Mejlso, skov- og landskabsingeniør, formand for Danmarks Kulturarvs Forening

Danmarks Kulturarvs Forening (DAKUA) er en ny medspiller i arbejdet med at beskytte og formidle Danmarks jordfaste kulturarv. Som følge af amternes nedlæggelse og omstruktureringen af forvaltningen af kulturarven, og med rygter om at forvaltning og pleje af fortidsminder skulle adskilles, blev Danmarks Kulturarvs Forening stiftet for at skabe et øget fokus på bevaringen af kulturarven.

Danmarks Kulturarvs Forening vil beskytte fortidsminderne i Danmark og samarbejder med myndighederne for at optimere beskyttelsen af fortidsminder.

- Vi vil skabe respekt om den danske kulturarv.
- Vi vil oplyse om kulturarven og dens betydning.
- Vi vil modarbejde de trusler, der er mod de synlige og skjulte fortidsminder.

Danmarks Kulturarvs Forening har de første tre år arrangeret temadage/kurser om pleje, tilsyn og administration af fortidsminder og diger, rettet mod medarbejdere hos myndighederne.

Vi oplyser publikum om seværdige fortidsminder på vores IT-baserede seværdighedsguide, som stadig udvides. Vi har til dato også udgivet to foldere om fortidsminder og foreningen.

Baggrund og opstart

Fra 2007 skulle amterne nedlægges, men den tid der gik forud var en hård tid for alle offentligt ansatte. Der var usikkerhed om, hvad fremtiden ville bringe for den danske jordfaste kulturarv i almindelighed og de synlige fortidsminder i særdeleshed. De personer, der med meget forskellig opbakning, havde ført tilsyn med fortidsminderne og plejet så mange, der var ressourcer til, skulle fordeles ud på nogle få kommuner. Andre skulle flyttes til et museum eller endog til Kulturarvsstyrelsen.

Alt dette vidste vi, der startede foreningen, ikke meget om i begyndelsen af 2006. Det vi hørte jungletrommerne rumle med var, at tilsyn og pleje skulle skilles. Nogle kunne få den tanke, at det ikke

ville styrke myndighedernes mulighed for at beskytte kulturarven, og disse har indtil nu fået delvis ret i deres bange anelser.

Noget skulle der gøres for at modvirke de trusler mod den danske kulturarv, som ved fantasiens og forudanselsens hjælp manede sig frem i vores natlige mareridt hen over sommeren 2006. Tanken om en forening tog form.

Hvorfor netop på dette tidspunkt?

Kombination af følelsen af afmagt overfor systemet, vores udsigt til at miste muligheden for at fortsætte arbejdet med at beskytte fortidsminderne, samt den tilsyneladende mangel på vilje fra lovgiverne til at tage beskyttelsen alvorlig, var den cocktail der sammen med en vis portion vanvid og stædighed satte tingene i gang. Den snævre flok bestod af en arkæolog, nogle få arkæologisk interesserede amtsligt ansatte og privatpersoner.

Ved nærmere eftertanke varede udviklingen fra ide til virkelighed omkring trekvart år inden foreningen kom til verden d. 5. december 2006.

Da foreningens tilblivelse nærmede sig begyndte fabuleringerne om navnet, og efter mange forslag og overvejelser kom vi frem til ”Danmarks Kulturarvs Forening” – DAKUA.

Folkelig opbakning og politisk indflydelse

I danskernes bevidsthed har vi et velordnet gennemorganiseret land, hvor der er styr på alt. Og hvis det undtagelsesvist ikke viser sig at være rigtigt, har vi Danmarks Naturfredningsforening til at vogte over naturen, lægerne tager sig af de syge og det offentlige til at tage sig af de gamle, Undervisnings-

ministeren sørger for skolerne, og der er helt sikkert også mere end nok, der passer på vores kulturarv? I denne sump af mæthed og ligeGYldighed er det ikke let at rejse folkelig opbakning til nogle jordknolde og et par voldsteder, som bare ligger i vejen, og som sikkert alligevel ikke er særligt oprindelige.

I foreningens første år har den største kamp været at udbrede kendskabet til foreningen, hvad vi vil med foreningen og fortælle om dens berettigelse, og hvorfor det hele er så vigtigt. En proces som kort sagt omfattes af devisen:

Uden kendskab – ingen interesse.

Uden interesse – ingen respekt.

Uden respekt – ingen bevaring.

Ved at udbrede kendskabet til vores kulturarv og kendskab til truslerne, er der en chance for, at den folkelige opbakning kommer – og dermed den politiske indflydelse!

Bevidstgørelse i befolkningen.

Det er vigtigt, at børn og unge får koblet historieundervisningen sammen med aktuelle lokale fortidsminder. Ved at komme ud og se en ringborg, en runesten fra vikingetiden eller en gravhøj og tilhørende agersystemer fra f. eks. bronzealderen i lokalområdet vil historieundervisningen blive mere levende, nærværende og interesseskabende.

Det er også vigtigt, at der i de uddannelser, som har med landskabsforvaltning at gøre – især skov, gartneri- og landbrugsuddannelserne samt arealplanlægning – bliver undervist i hvordan man tager hensyn til både de synlige og de skjulte fortidsminder. Kun ved at skabe kendskab og forståelse hos dem, der dyrker jorden og planlægger arealanvendelsen, kan den fornødne respekt for bevaring af både den synlige og skjulte jordfaste kulturarv skabes.

Det er også vigtigt, at der landet over er mange og meget forskellige fortidsminder at vise frem for publikum. At der både på nettet og ude på lokaliteten fortælles om det, der netop er interessant på denne særlige lokalitet. Også her handler det om gennem kendskab og formidling at skabe respekt og forståelse for kulturarven. Det er ved at have en historie at fortælle, at et land eller en person får en

identitet. Værdighed og respekt er ikke noget man køber, men noget man gør sig fortjent til!

Hvad er foreningens opgave og hvordan løser vi den?

Foreningens formål er at fremme forståelse og bevaring af Danmarks jordfaste kulturarv gennem et aktivt bevarings- og formidlingsarbejde. DAKUA ønsker, at alle får kendskab til vores fælles historie, og arbejder på at styrke interessen og derved medvirke til at skabe den respekt, der sikrer bevaringen.

Størstedelen af den jordfaste danske kulturarv er i praksis stadig dårligt beskyttet. DAKUA arbejder derfor på at påvirke kulturarvsrelateret lovgivning, så den får et højt beskyttelsesniveau, og at reglerne håndhæves og administreres konsekvent og homogent.

Foreningen vil desuden medvirke til at sikre tilblivelse og ajourføring af relevante registre, så de er et operationelt værktøj til administration og beskyttelse af fortidsminderne i højere grad end i dag. Foreningen vil fortsat arbejde for at sikre, at kendte, men endnu ikke registrerede fortidsminder, bliver registreret, samt følge op på foreningens henvendelse til Kulturarvsstyrelsen vedrørende ”Miljøportalens” meget mangelfulde oplysninger om fortidsminder.

DAKUA vil desuden fortsætte med at videreudvikle den landsdækkende IT-baserede guide over seværdige og tilgængelige fortidsminder ved, i samarbejde med kommunerne, at oprette flest mulige nye lokaliteter i fortidsmindeguiden.

Respekteret samarbejdspartner og vågen vagthund

DAKUA vil lave målrettet formidling og oplysningsvirksomhed f.eks. på foreningens hjemmeside, ved foredrag og kurser, samt ved indflydelse på udarbejdelse af undervisnings- og informationsmateriale på alle generelle uddannelser og uddannelser med sigte på arealforvaltning. Foreningen vil arbejde for en påvirkning af undervisningsmateriale og undervisningssystemer, så der sker en større inddragelse af lokale kulturhistoriske anlæg.

Foreningens sigte er at være aktivt netværkskabende gennem understøtning og gennemførelse

af tema-dage, kurser og andre aktiviteter for alle kategorier af medarbejdere, der administrerer eller på anden måde arbejder med fortidsminder.

Helt konkret arbejder vi i samarbejde med Kulturarvsstyrelsen på at:

- Registrere de ca. 10 % af fortidsminder, der er beskyttet af loven (bilag 1 til Museumslovens kapitel 1), og som endnu ikke er registreret. Vi medvirker med de første ca. 400 uregistrerede fredede fortidsminder, idet vi kender deres beliggenhed og data. Vi indsender dem i en form og på en måde, der vil virke fremmende på deres registrering og beskyttelse.
- Støtte kommuner der er i gang og inspirere/animere alle kommuner til at være aktive med pleje og formidling.
- Gennemføre en mere interaktiv kontakt med kommunerne
- Fortsætte de gode takter med den brede information til publikum.

Der sker i disse år mange beskadigelser på diger. Arbejdsbyrden med sagsbehandlingen er meget stor, og bliver dermed meget lang. Dette får den konsekvens, at den afskrækkende virkning af lovens håndhævelse bliver forsinket – og der når at ske nye beskadigelser. Dette har den uheldige følge, at mange diger bliver ødelagt! Der skal derfor også her tilføres Kulturarvsstyrelsen flere ressourcer.

Forfatteren kan kontaktes på:

jmc87@mail.dk

Links

IT-guide over fortidsminder
www.fortidsmindeguide.dk

Danmarks Kulturarvs Forening, DAKUA
www.kulturarvsforening.dk

Samtidig er lovgivningen på området mangelfuld. Dette medfører at den meget mangelfulde og fejlbæftede registrering fra starten af '90-erne, som det nu er kommunernes opgave at ajourføre, i praksis er umulig at foretage. Mange kommuner vil gerne, men et hul i loven står i vejen. Så det må også erkendes at være en stor opgave for foreningen.

Et andet stort problem er dybdepløjning. DAKUA har fremført ønske om, at der bliver en kraftig opbremsning i muligheden for at foretage dybdepløjning, som har en tvivlsom og overvurderet effekt. Denne driftsform har en fuldstændig ødelæggende virkning på alle levn i jorden.

Ligeledes vil vi arbejde på, at bl.a. køkkenmøddinger bliver bedre beskyttet, end de er i dag. Som en begyndelse kunne der udlægges beskyttelsesområder langs de gamle kystlinier, hvor der er størst chance for at støde på køkkenmøddinger, i lighed med de udlagte kulturarvsarealer.

Foreningen har en vision:

Hvor alle kendte "levn" er registreret og respekteret og oplysningerne tilgængelige.

Hvor de spændende historier bliver fortalt, så alle får chance for at høre dem og se de fysiske "rester".

Alle er velkomne til at være med i denne vision, og i Danmarks Kulturarvs Forening.